

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเวียงเก่า จังหวัดขอนแก่น
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๗ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายประพล สุทธิประภา
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๙ หมู่ ๖ ตำบลเขาน้อย อำเภอเวียงเก่า จังหวัดขอนแก่น
โทรศัพท์ ๐๖๔-๗๖๙๙๔๔๗ Facebook ประพล สุทธิประภา Line ๐๖๔-๗๖๙๙๔๔๗
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๑๘
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย
สถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดขอนแก่น (สกร.)
คณะ/สาขาวิชา
๖. อาชีพปัจจุบัน
☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๕๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๗

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก กล้ายแปรรูป
๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
การผลิตหน่อพันธุ์กล้าน้ำหวานด้วยระบบน้ำหยด
๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย
 ๑. ฐานการผลิตน้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย
 ๒. ฐานประมง
 ๓. ฐานการเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์ดิน
 ๔. ฐานการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์
๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย
 - ๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย
 ๑. เทคโนโลยีการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตกล้วย
 ๒. การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์
 ๓. การทำจุลินทรีย์หน่อกล้วย
 ๔. การเก็บตัวอย่างดินและการตรวจวิเคราะห์ดิน
 - ๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย
เกษตรกรรุ่นใหม่: การจัดการทรัพยากรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

- a. หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย
 ๑. การทำแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP)/แผนธุรกิจกลุ่ม (BMC)
- b. หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรที่มีความโดดเด่น คือ “การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์”

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการนำผลผลิตภายในแปลงมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายรูปแบบ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและรายได้มากขึ้น

๒. เพื่อส่งเสริมการสร้างแบรนด์และการตลาด

เนื้อหา

๑. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกล้วย; ชนิดและพันธุ์กล้วยที่เหมาะสมกับการแปรรูป การคัดเลือกและเตรียมวัตถุดิบให้ได้คุณภาพ

๒. เทคนิคการแปรรูปกล้วย; การแปรรูปแบบดั้งเดิม: กล้วยฉาบ, กล้วยตาก

การแปรรูปสมัยใหม่: ผงกล้วยดิบ กล้วยไซเดอร์

๓. การออกแบบบรรจุภัณฑ์และสร้างแบรนด์; การออกแบบให้ดึงดูดและสื่อสารกับผู้บริโภค การเล่าเรื่อง (Storytelling) และสร้างจุดขายสินค้า

๔. การตลาดและช่องทางจำหน่าย; การสร้างเครือข่ายผู้ผลิตและผู้ซื้อ

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้

การบรรยายให้ความรู้โดยเน้นการเรียนรู้แบบกลุ่ม การสาธิตและการฝึกปฏิบัติจริง

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

๑. การเข้าประชุมหารือร่วมกับคณะกรรมการระดับจังหวัด (ประชุม ศพก./แปลงใหญ่ ระดับจังหวัด) ประธาน ศพก.หลัก ได้เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยน ข้อมูล สะท้อนปัญหา และเสนอแนวทางการพัฒนา โดยมีการนำข้อมูลจากพื้นที่ เช่น ผลผลิตเด่นผลสำเร็จของเกษตรกร ศพก.เครือข่าย ปัญหาโรคแมลง การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ และความต้องการของเกษตรกร มาใช้ประกอบการวางแผนร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอเพื่อนำเสนอในที่ประชุมระดับจังหวัดต่อไป

๒. การรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่

มีการจัดประชุม ศพก./แปลงใหญ่ ระดับอำเภอ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากประธานศูนย์เครือข่ายแต่ละตำบล/ Young Smart Farmer ทั้งในด้านปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ถูกนำไปวิเคราะห์และจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในระดับจังหวัด

๓. การจัดทำข้อเสนอแผนงาน

ศพก. ร่วมมือกับสำนักงานเกษตรอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำข้อเสนอแผนงานจากรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่จริงนำเสนอแผนในระดับจังหวัด โดยเน้นผลผลิตเด่น ผลสำเร็จของเกษตรกร ศพก.เครือข่าย

๔. การติดตามและประเมินผล

ศพก. ติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่ และรายงานผลความก้าวหน้าและปัญหาต่อคณะกรรมการจังหวัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับแผนให้ตรงความต้องการของพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

วิธีการจัดทำแผนฯ

๑. การรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่

เริ่มต้นด้วยการรวบรวมข้อมูลด้านการผลิต ปัญหาอุปสรรค เช่น ข้อมูลการผลิตและปริมาณผลผลิตพืชหลัก ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ และต้นทุนการผลิต เพื่อใช้เป็นฐานในการวางแผน

๒. การประชุมคณะกรรมการ ศพก./แปลงใหญ่ระดับอำเภอ

คณะกรรมการ ศพก./แปลงใหญ่ Young Smart Farmer ร่วมกันพิจารณาและจัดทำแผนการปฏิบัติงานของ ศพก.หลัก และศพก.เครือข่าย จากการรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่

๓. การจัดทำเอกสารแผนฯ อย่างเป็นทางการ

หลังจากได้ข้อสรุปจากการประชุม คณะกรรมการจะจัดทำเอกสารแผนปฏิบัติการราย ศพก. โดยระบุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กิจกรรมหลัก และงบประมาณ พร้อมแนบแผนผังพื้นที่และแปลงเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

๔. การนำเสนอและบูรณาการกับแผนระดับจังหวัด

แผนราย ศพก. จะถูกนำเสนอเพื่อบูรณาการร่วมกับแผนปฏิบัติการระดับจังหวัด ผ่านคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ

ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ

๑. เกษตรกรต้นแบบ (ศพก.หลัก) ศพก.เครือข่าย แปลงใหญ่ และ Young Smart Farmer

๒. เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ

๓. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

ก่อนที่จะเริ่มเข้ามาทำอาชีพเกษตรกรเคยเป็นพนักงานบริษัทมาก่อน มองเห็นถึงปัญหาการทำเกษตรของครอบครัวคือการทำเกษตรแบบดั้งเดิมปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาตลอดและใช้สารเคมีมากเกินไป ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง รวมถึงส่งผลต่อสุขภาพและที่สำคัญไม่มีการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ผลิตแล้วขายให้พ่อค้าคนกลาง

ขายส่งให้โรงงาน มีปัญหารายได้ที่ไม่แน่นอน และมีความคิดพัฒนาการเกษตรด้วยแนวคิดที่ว่าอยู่รอดอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของทรัพยากรที่มี

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

๑. ผลผลิตและรายได้ไม่แน่นอน
๒. ต้นทุนการผลิตสูง
๓. ราคาผลผลิตตกต่ำ

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้างอธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน)

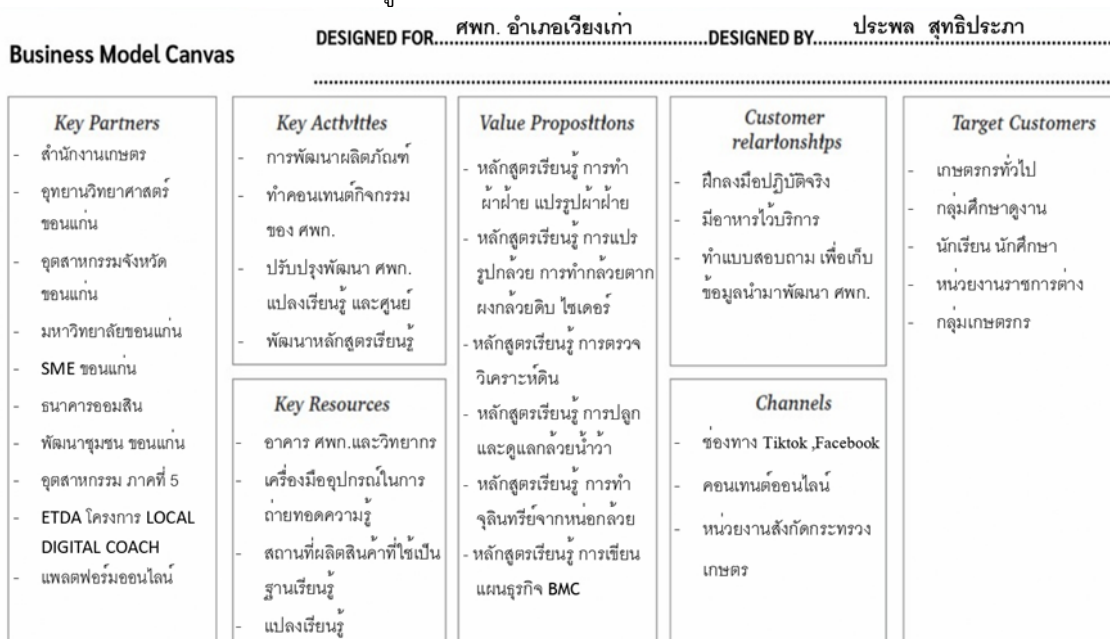
ศพก.ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ดังนี้

๑. การลดต้นทุนการผลิต ใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุในแปลง เช่น ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ น้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และมีการผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ใช้ร่วมด้วย มีการใช้ระบบน้ำหยดในแปลงต้นแบบการผลิตหน่อพันธุ์กล้วยน้ำหว่า

๒. การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีระบบน้ำหยด ชุดเจาะบ่อบาดาล และมีการเก็บน้ำและหมุนเวียนน้ำโดยการชุดสระ จำนวน ๓ บ่อ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของพืชตลอดฤดูการผลิตและป้องกันปัญหาขาดแคลนน้ำเมื่อเข้าสู่ฤดูแล้ง

๓. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต มีการแปรรูปผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ลดปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำและล้นตลาด เช่น กล้วยตาก, กล้วยฉาบ, กล้วยผง, ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไซเดอร์กล้วยร่วมกับอุทยานวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่นและอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่นให้ได้รับมาตรฐาน อย.เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและมูลค่าในตัวผลิตภัณฑ์ รวมถึงการขยายตลาดและช่องทางจำหน่ายให้เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

๔. มีการวางแผนการตลาดโดยใช้ Business Model Canvas (BMC) เพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดได้ชัดเจนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ ดังนี้

๒) อธิบายขั้นตอนการทำงานการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๑. เก็บตัวอย่างดิน สุ่มเก็บตัวอย่างดินกระจายทั่วแปลงแล้วตากให้แห้งในที่ร่มบดและร่อนเอาเศษหิน รากไม้ ออก

๒. ตรวจวิเคราะห์ดิน ตรวจวิเคราะห์ดินโดยใช้ชุดทดสอบของกรมพัฒนาที่ดิน (LDD Test Kit) เพื่อตรวจสอบความเป็นกรด-ด่าง (pH) ปริมาณธาตุอาหารหลัก (NPK) และความเค็มของดินในแปลง

๓. นำผลวิเคราะห์มาวางแผนการใช้ปุ๋ย โดยเลือกชนิดและปริมาณปุ๋ยให้เหมาะสมกับความต้องการของพืชและสภาพดิน

๔. การปรับปรุงดินตามผลวิเคราะห์ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและปรับโครงสร้างดิน ใช้อินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เพื่อเพิ่มความร่วนซุยและจุลินทรีย์ การปรับ pH ดิน เช่น หากดินเป็นกรดมาก ใช้โดโลไมท์หรือปูนขาวตามคำแนะนำเพื่อปรับสภาพ จัดการระบบน้ำ เพื่อป้องกันการชะล้างธาตุอาหารและควบคุมความชื้นให้เหมาะสม

๕. ใส่ปุ๋ยให้ถูกเวลาและวิธี

๑. ใส่ปุ๋ยตามช่วงการเจริญเติบโตของพืช เช่น ช่วงแตกใบ ช่วงออกดอก

๒. ใช้วิธีโรยข้างแถว หยอดหลุม หรือหว่านแล้วคลุมดิน

๓. แบ่งใส่หลายครั้งเพื่อให้พืชใช้ประโยชน์ได้เต็มที่และลดการสูญเสีย

๔.

๑. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) กล้าย	พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ ไร่
๑.๒) มะม่วง	พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ งาน
๑.๓) น้อยหน่า	พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ งาน

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) เลี้ยงปลา	จำนวน ๓ บ่อ
๒.๒) แปรรูปปลา	

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า กล้าย มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ต้นพันธุ์	เป็นเงิน	๔,๐๐๐ บาท/ไร่
๑.๒) เตรียมดิน	เป็นเงิน	๗๕๐ บาท/ไร่
๑.๓) ค่าจ้างปลูก	เป็นเงิน	๖๐๐ บาท/ไร่
๑.๔) ค่าปุ๋ยอินทรีย์	เป็นเงิน	๑๔,๐๐๐ บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต		๑๙,๓๕๐ บาท/ไร่
รายได้		๑๐๐,๐๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ-

เฉลี่ยรายได้วันละ - บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ -

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ -บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุกล้วยตาก กล้วยผง ไซเดอร์กล้วย

เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๘,๕๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๐๕,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง

๑. สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและนำไปใช้จ่ายในครัวเรือนได้

๒. ได้พัฒนาทักษะการบริหารจัดการกลุ่มและภาวะการเป็นผู้นำ

๓. ได้ความรู้และนวัตกรรม/เทคโนโลยีด้านการเกษตรที่ทันสมัยจากการอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๔. ได้สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และกลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ

๕. มีโอกาสขยายตลาดและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรของตนเอง

ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

๑. มีการรับซื้อผลผลิตระหว่างเกษตรกรในชุมชน

๒. มีการรวมกลุ่มเพื่อการจัดหาปัจจัยการผลิต

๓. ได้รับการประสานงานโครงการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ อย่างรวดเร็ว

๔. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้รับแรงบันดาลใจและความสำเร็จจากเกษตรกรรายอื่น

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

๑. เกิดการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน ลดการใช้สารเคมี และรักษาสิ่งแวดล้อม ด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (BCG Model)

๒. เพิ่มรายได้ให้กับชุมชนจากการพัฒนาผลผลิต

๓. เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

๒. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การนำเทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรใน ศพก. จะมุ่งเน้นการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เช่น การลดต้นทุนการผลิต จะใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุในแปลง เช่น ปุ๋ยหมักน้ำหมักชีวภาพ น้ำหมักจุลินทรีย์หน่อกล้วย ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี และมีการผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ใช้ร่วมด้วย มีการใช้ระบบน้ำหยดในแปลงต้นแบบการผลิตหน่อพันธุ์กล้วยน้ำหว่า ช่วยลดมลพิษทางดินและน้ำ การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีระบบน้ำหยด ช่วยประหยัดน้ำและลดการชะล้างหน้าดิน การเพิ่ม

มูลค่าผลผลิตมีการแปรรูปผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ลดปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำและล้นตลาด ลดของเสียจากผลผลิตเป็นการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและไม่ก่อขยะในชุมชน

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑. ช่วยรักษาโครงสร้างดินและหน้าดินไม่เสื่อมโทรมและพังทลาย
๒. เกิดการใช้น้ำอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด
๓. เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกษตร
๔. ช่วยลดการใช้สารเคมีเกินความจำเป็นและลดการสูญเสียทรัพยากร
๕. ส่งเสริมการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ทำให้สามารถวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตร เช่น สภาพดิน น้ำ ปริมาณผลผลิต และพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ได้อย่างแม่นยำมากขึ้น โดยเฉพาะการเลือกชนิดพืชที่เหมาะสมกับฤดูกาล การจัดการน้ำในช่วงแล้งหรือฝนตกหนัก และการปรับปรุงดินให้เหมาะกับการปลูกพืชแต่ละชนิด จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างเกษตรกรด้วยกันเองทำให้ทราบถึงข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ได้จริง โดยการใช้ข้อมูลเหล่านี้มาวางแผนการผลิตและพัฒนานวัตกรรมด้านการเกษตรในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการและทรัพยากรที่มีอยู่ รวมถึงส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่มีความรู้และเข้าใจสภาพพื้นที่เพื่อการจัดการที่เหมาะสม ลดความเสี่ยงจากปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ของเกษตรกร

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เปิดโอกาสให้เกษตรกรและผู้สนใจเข้าร่วมอบรม เพิ่มพูนความรู้ด้านการเกษตร เทคนิคการผลิต และการจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน สามารถสร้างแรงบันดาลใจและเสริมทักษะใหม่ๆ ผ่านกิจกรรมศึกษาดูงานในพื้นที่จริง ทำให้เกษตรกรสามารถนำไปปรับใช้ได้เหมาะสม เช่น การแปรรูปผลผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงเกษตรกร กลุ่มแปลงใหญ่ ศพก.เครือข่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน Young Smart Farmer และหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยเกษตรกรต้นแบบจะทำหน้าที่เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ทั้งในรูปแบบการบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ได้เหมาะสม โดยเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเปิดโอกาสให้เกษตรกรแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นที่ปรึกษาและผู้ให้บริการด้านการแก้ไขปัญหาทางการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการให้คำแนะนำที่อิงหลักวิชาการและประสบการณ์จริง เพื่อช่วยให้เกษตรกรสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดและยั่งยืน เมื่อเกษตรกรประสบปัญหา เช่น การระบาดของโรคพืชและแมลง การจัดการดินที่เสื่อมสภาพ หรือปัญหาด้านตลาด ได้ให้คำปรึกษาโดยแนะนำแนวทางการแก้ไข เช่น การใช้สารชีวภัณฑ์ควบคุมโรคพืชและแมลงศัตรูพืช การปรับปรุงดินตามผลโดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยพืชสด

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

๑. ประสานงานจัดอบรม สัมมนา และกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ให้กับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่
๒. รวบรวมข้อมูลด้านการเกษตร เทคโนโลยี และนโยบายจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งต่อให้เกษตรกรในพื้นที่ เช่น โครงการชุดเจาะบ่อบาดาล
๓. ประสานงานกับภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน เพื่อขับเคลื่อนงานเกษตรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เกษตรอำเภอ พัฒนาที่ดิน ประมง มหาวิทยาลัยขอนแก่น พัฒนาชุมชนอำเภอ เกษตรและสหกรณ์จังหวัด

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ขยายผลผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การอบรมเชิงวิชาการ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน รวมถึงแชร์ข้อมูล เทคนิค หรือผลงานผ่านโซเชียลมีเดีย ให้กับเกษตรกรในพื้นที่และเกษตรกรรายอื่นที่สนใจ ซึ่งเกษตรกรที่ได้มาเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ได้นำความรู้และวิธีการที่ได้เรียนรู้ไปทดลองในพื้นที่ของตัวเองก่อน เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของตนเอง

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เป็นจุดศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการเกษตร ร่วมวางแผนและแก้ไขปัญหาการเกษตรในพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน อปท. กลุ่มเกษตรกร ในการจัดกิจกรรมอบรม ถ่ายทอดความรู้ และพัฒนาแปลงเรียนรู้ รวมถึงการร่วมวางแผนการผลิต การจัดการน้ำ การส่งเสริมการตลาดและแปรรูปผลผลิต ร่วมกับหน่วยงานสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าผลผลิตและสร้างช่องทางการตลาดให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและผลักดันการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึงแผนพัฒนาจังหวัด โดยยึดหลัก “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” จากเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการ และที่สำคัญคือเป็นผู้ประสานงานในการบูรณาการการทำงาน of หน่วยงานต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาด้านการเกษตรในพื้นที่

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

การได้ดำเนินงานในฐานะ เกษตรกรต้นแบบ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง เพราะทำให้ได้มีโอกาสเป็นผู้นำในการส่งเสริมและพัฒนาด้านการเกษตรกรในพื้นที่ ได้เห็นเกษตรกรนำความรู้และเทคโนโลยีที่ได้รับจากศูนย์ไปปรับใช้จนเกิดผลผลิตที่ดีขึ้นและรายได้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ สามารถเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชนต่างๆ ทำให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งและเข้ามาช่วยพัฒนาสนับสนุนภาคการเกษตรในพื้นที่ได้มากขึ้น ศพก. จึงไม่เพียงเป็นแหล่งความรู้ แต่ยัง

เป็นศูนย์กลางที่ช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ การทำงานนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการสื่อสารของตนเอง ทำให้รู้สึกได้รับความไว้วางใจและได้รับการยอมรับจากเกษตรกรและชุมชน เป็นแรงผลักดันให้มุ่งมั่นทำงานต่อไปอย่างเต็มที่

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

ความเป็นผู้นำชุมชนแบบทางการ

๑.๑ ประธาน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑.๒ ผู้ช่วยใหญ่บ้าน

๑.๓ ประธานกลุ่มเกษตรกร หรือวิสาหกิจชุมชน

๑.๔ ประธาน OTOP

ความเป็นผู้นำชุมชนแบบไม่เป็นทางการ

๑.๑ เป็นเกษตรกรต้นแบบที่มีผลงานดีเด่น

๑.๒ เป็นผู้มีความรู้หรือประสบการณ์เฉพาะด้าน เช่น ด้านการแปรรูป

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

ในฐานะประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) การทำงานมิได้มุ่งเพียงประโยชน์ส่วนตน แต่ยึดมั่นในประโยชน์ของเกษตรกรและชุมชนในพื้นที่เป็นสำคัญ พร้อมสละเวลา แรงกาย และทรัพยากรส่วนตัว เพื่อให้กิจกรรมและการพัฒนางานด้านการเกษตรในพื้นที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการลงพื้นที่ให้คำปรึกษา การจัดอบรม การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ หรือการช่วยแก้ปัญหาให้เกษตรกรโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ความสุขและความภูมิใจ คือการได้เห็นเกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้น ผลผลิตและรายได้ดีขึ้น และชุมชนมีความเข้มแข็ง การเสียสละเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมเช่นนี้ จึงเป็นแรงผลักดันให้ทำงานด้วยความตั้งใจและมุ่งมั่นตลอดมา

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ทำงานด้วยใจ เพื่อประโยชน์ของเกษตรกรและชุมชน มากกว่าประโยชน์ส่วนตน” ในฐานะประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทำหน้าที่เชื่อมโยงทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนการเกษตร พังเสียงของเกษตรกร เห็นปัญหาเป็นโอกาส และลงมือแก้ไขอย่างจริงจัง พร้อมเรียนรู้และปรับตัวอยู่เสมอ เพื่อให้ศูนย์เป็นที่พึ่งของชุมชนและเป็นแหล่งความรู้ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงได้จริง

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

เกษตรกรต้นแบบ (ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ศพก.) และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับเกษตรกรต้นแบบและเจ้าหน้าที่ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงประสบการณ์

๒. SWOT Analysis วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

๓. การสังเกตการณ์

๔. การศึกษาดูงาน กิจกรรมของศูนย์ฯ

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

วางแผนการดำเนินงานอย่างละเอียด: ต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างละเอียดเตรียมการล่วงหน้า ส่งประเด็นคำถามหรือหัวข้อให้ผู้เข้าร่วมคิดก่อนวันถอดบทเรียน จะช่วยให้การถอดบทเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น และได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนผังที่ตั้งศพก.และศพก.เครือข่าย อำเภอเวียงแก้ว จังหวัดขอนแก่น

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย อำเภอเวียงแก้ว

ศูนย์เรียนรู้ด้านมันสำปะหลัง จำนวน 1 ศูนย์

นางมณีจันทร์ วันพุดชา หมู่4 ตำบลในเมือง

ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) จำนวน 1 ศูนย์

นายประสงค์ ไชยชิน หมู่4 ตำบลเขาน้อย

ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล จำนวน 2 ศูนย์

นางจรีนันท์ ชัยหนองขาม หมู่2 ตำบลในเมือง
นางสาวพรไพรีน แป้นุ่น หมู่ 3 ตำบลในเมือง

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตค้าเกษตร อเวียงแก้ว (ศพก.หลัก)

นายประพล สุทธิประภา หมู่6 ตำบลเขาน้อย

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน จำนวน 10 ศูนย์

นางอัมรา กำเดช หมู่2 ตำบลในเมือง
นายทวีชัย ศรีทน หมู่ 11 ตำบลเขาน้อย
นายถนอม โควิ หมู่ 2 ตำบลในเมือง
นางสงบ กำเดช หมู่ 13 ตำบลในเมือง
นางจันทร์เพ็ญ คำแพงตา หมู่ 4 ตำบลเขาน้อย
นางเข็มทอง จันลา หมู่3 ตำบลในเมือง
นางสาวศิริพร ประพรมมา หมู่10 ตำบลในเมือง
นางดวงจันทร์ จันทิมา หมู่7 ตำบลเขาน้อย
นายประดิษฐ์ ศิริธรรมจักร หมู่6 ตำบลในเมืองเก่าพัฒนา

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) จำนวน 2 ศูนย์

นายสุบรรณ เวียงเงิน หมู่3 ตำบลในเมือง
นายพิชัย สวดสม หมู่ 10 ตำบลเขาน้อย

ศูนย์ข้าวชุมชน จำนวน 2 ศูนย์

นายสมเพชร ศรีอุทธา หมู่10 ตำบลเขาน้อย
นายถนอม ภาระบาล หมู่ 3 ตำบลเขาน้อย

